

som den praktiske operatør i såvel det hvide som det grå og sorte felt. Bedst belyst med nye indsigter er aflytningen af Alfred Jensen, som er den eneste dokumenterede aflytning, som Firmaet stod for, og som kom i stand ved, at Frommelt rent tilfældigt blev opmærksom på, at kommunistlederen var hans overbo i Vester Søgade. Med amerikansk hjælp blev aflytningen iværksat og fortsatte over næsten syv år, men uden de store resultater, bortset fra at de indhentede information kunne bruges i en desinformationskampagne mod DKP, der nok skubbede til den hældende vogn, men næppe fik større betydning. Disse såkaldte sorte breve var en anden af Firmaets aktiviteter.

Også de ovennævnte spørgsmål gives der usikre svar på. Foruden 'psykologisk krigsførelse' synes organisationens hovedopgave at have været at organisere danske 'stay behind'-grupper. PHH kan dokumentere ambitiøse planer om et landsomfattende hemmeligt netværk, men finder ikke svar på, hvad det blev til i virkelighedens verden. »Men [anfører han] at dømme efter de udarbejdede papirer kan der have meget vel have været tale om en omfattende organisation med et vidtforgrenet, landsdækkende netværk« (s. 62). Herfra går han videre og regner sig frem til, at der kan have været 90 lokale efterretningsgrupper plus diverse blad- og informationsgrupper, og at det hele kan have omfattet ca. 1000 mand. Men han tilføjer så mere nøgternt, »at der ikke er nogen oplysninger om organisationens omfang« (s. 63). Det lykkes altså ikke at få stay behind-organisationen til at materialisere sig.

Et andet spørgsmål er Firmaets forhold til andre grupper og organisationer, der var involveret i den hjemlige kolde krig. Det vises, at Arne Sejr udover at beskæftige sig med psykologisk krigsførelse og forskelligt analysearbejde udadtil var aktiv i pro-vestlige organisationer som Atlantsammenslutningen og Selskabet for Frihed og Kultur (en aflægger af den CIA-finansierede Congress of Cultural Freedom). Der var også velunderbyggede kontakter med AIC, Arbejderbevægelsens Informationscentral, og med FE. Det kildne spørgsmål er, hvorvidt Firmaet blev oprettet og drevet med politikernes viden og stiltiende godkendelse. Især H.C. Hansen har været inde i billedet. Der er indicier i den retning, men ikke nok til, at spørgsmålet er besvaret.

PHH har stillet sig en vanskelig opgave, som han kæmper hårdt og dygtigt for at løse. Læseren bliver da også klogere undervejs, men om noget sikkert og nyt billede er der ikke tale. Når han således indledningsvis anfører, at manglende primærkilder aldrig må blive en undskyldning for ikke at beskæftige sig med emnet (s. 10), har han nok ret principielt, men næppe konkret. Og når han side 338 ender med at konkludere, at grundlaget har været for begrænset til at give et fyldestgørende billede af Firmaet som organisation, og med at sætte sin lid til fremtidig forskning, kunne man fristes til at spørge, om ikke det magre resultat kunne skyldes, at der ikke er så meget at komme efter?

Nikolaj Petersen

HENNING GOTTLIEB: John Kenneth Galbraith. Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2002, 96 sider, 150 kr.

I serien Økonomiens konger, der redigeres af Jesper Jespersen, har Henning Gottlieb tegnet en biografisk skitse af den amerikanske økonom John Kenneth Galbraith (1908-2006). Galbraith har utvivlsomt haft betydelig indflydelse på synet på det moderne industrisamfund. Hans institutionelle tilgang, der fremhævede samspillet mellem markeds kræfter, forbrugeradfærd, produktionen og

det politiske system, udformedes i en række stilistisk sublime bøger, der fik en vid udbredelse, og som med sit kritiske anstrøg også slog an i Europa og Danmark. Her blev han nok opfattet mere som engageret samfundsdebattør med store armbevægelser end egentlig som den succesrige fagøkonom, han var. Og et paradoks var det, at mens hans akademiske stjernekarriere udfoldede sig i en periode, hvor den økonomiske videnskab udviklede sig i mere og mere matematisk retning og bort fra politisk økonomi, har han ikke selv flyttet sig det mindste fra sin kurs.

Det er derfor ikke svært for Gottlieb at vise linien i Galbraiths værk og virke. Han lægger i sin lille bog hovedvægten på det personfremstillende og biograferende, men vel afbalanceret med en præsentation af Galbraiths hovedsynspunkter. Det er hans meget kontroversielle opfattelse af den økonomiske videnskabs grundopgave, der fremhæves: den, nemlig, ikke (længere) at fungere som værdineutral knaphedsvidenskab i et produktionssystem, der er i gang med at kvæle samfundet i materiel overflod, men vedstå at være en moralvidenskab over for det vestlige forbrugersamfunds amokløb. Sidstnævnte er resultat af en forbrødring mellem statsligt bureaukrati, storindustrielt teknokrati og økonomisk vækstfilosofi, en produktionsmaskine, der styrer markedet og forbrugerne, som alle er afhængige af. Dets fortsatte vækst er nærmest en naturgiven konsekvens af den moderne tekniks krav til produktionens organisation, der betinger det store kapitalapparat og de komplicerede driftsformer.

Galbraith skrev sine hovedværker i 50'ernes og 60'ernes USA, og han nærede, ifølge Gottlieb, et vist håb om, at »industrisamfundet, som i modsætning til sine økonomiske forgængere er intellektuelt krævende, med henblik på at få sine intellektuelle og videnskabelige behov dækket selv skaber det intellektuelle samfund, der forhåbentlig vil forkaste dets monopol på social formålstjenlighed.« (p. 75) – Så kunne de intellektuelle gode kræfter komme til, dvs. økonomerne kunne, frigjort fra den konventionelle produktivitetsvisdom, udvikle en politisk økonomi, der ville integrere statens adfærd i forestillingerne om det økonomiske liv. Det ville gælde den makroøkonomiske stabilitet så vel som forestillingerne om sociale fremskridt og en fornuftig disponering af samfundets ressourcer. Stort set lykkedes det ham dog at holde sin grundlæggende pessimisme intakt. I værket fra 1992: *The Culture of Contentment*, har han svært ved at forestille sig, at tidens selvtilfredse bykultur vil interessere sig for meget andet end for at konsolidere sit eget velbefindende. Mainstream-økonom er han så sandelig ikke, men han er ikke uden for den økonomiske udviklings mainstream. Gottliebs præsentation kunne måske her have gjort mere ud af at forsvare Galbraiths fortsatte aktualitet, men bogen giver, som hensigten er med serien, en udmærket beskrivelse af personen bag teorierne og disses historiske kontekst.

Hans Kryger Larsen

RASMUS DAHLBERG: 1983 – *Den Kolde Krigs højdepunkt*. København: Aschehøug, 2005. 302 s.

Denne bog af direktøren for Det Historiske Hus i Odense Rasmus Dahlberg er ikke som de andre. I en slags varedeklaration (s. 8) betegner forfatteren den som en »dramadokumentarisk fremstilling af historien«, hvilket skal forstås således, at »alle faktuelle begivenheder, direkte citater, navngivne lokaliteter og præcise tidspunkter bygger på historiske kilder«. Det samme gælder hovedpersonernes »følelsesmæssige oplevelser og indre dialog«, som imidlertid fremstår